Jüdische Pester Zeitung.

דיעזעס בלאַטט ערשיינט
דריימאל וואָכענטליך
מאָנטאַג, מיטטוואָך אונד פרייטאַג
אונד קאָסטעט

פיר עסטערייך-אונגאַרן
גאַנציעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האַלביעהריג 5 גולד. קר. ע. וו.
פֿירטעליעהר-2 גולד. 50 קר. ע. וו.

פיר'ס אויסלאַנד
גאַנציעהריג 11 גולד — קר. ע. וו.
האַלביעהריג 5 גולד 50 קר. ע. וו.
פֿירטעליעה' 2 גולד. 75 קר. ע. וו.

יידישע
פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאַנן מאַן
יעדען טאַג
פּרענומעריערען
אונד דער פּרענומעראַציאָנס-בעטראַג
בעגינט מיט דעם ערשטען טאַג ד. ר.
ערסטען בלאַטטעס.

דיא רעדאַקציאָן בעפֿינדעט
זיך אין
פעסט
וואַיטצנער בולוואַר נומ' 29.
וואָהין מאַן אויך דיא פּרענומעראַציאָנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

Nr. 149. פֿיערצעהנטער יאַהרגאַנג

פעסט, מאָנטאַג ה טבת ה.תרמ"ג.

Pest, den 18 Dezember 1882.

דאס בלוט-בלבול אין גאַליציען.

אין דיעזעם אויגענבליקע דויערט דאס צייגענ-
פֿערהאָר אין דיעזעם טרויריגען פּראָצעססע נאָך
אימטער פֿאָרט. דער גאַנג דעם פּראָצעססעס שיינט
אינזאָפֿערנע איינע נייע וועגדונג גענאָממען צו האַ-
בען, אלס שטאָבלינסקי, דער אנפֿאַנגס זיך זעלבסט
אלס טהיילנעהמער אן דער ערמאָרדונג דער פֿראַנ-
ציסקא בעצייכנעטע, שפּעטער אבער דיעזע אויס-
זאַגע מיט דער בעהויפּטונג צוריקצאָג, דאס ער אם
אבענדע דעם 27-טען נאָוועמבער, אן וועלכעם דער
מאָרד פֿעראיבט וואורדע, גאר ניכט אין ליטצא,
זאָנדערן אין איינעם נאכבאר-אָרטע אויף דעם
מארקטע וואר — ניממעהר ווירקליך אלס אונשולדיג
ערשיינט. עס איזט נעמליך וואָהל אונריכטיג, דאס ער
דאמאלס אויף איינעם מארקטע אין איינעם נאכבאר-
אָרטע געוועזען — אללין צוויא צייגען בעהויפּטען,
דאס שטאָבלינסקי אן יענעם אבענד אין איהרער
געזעללשאַפֿט ווייל-טע אונד דאהער אן דער אין
רעדע שטעהענדען מאָרד-טהאט אונמאָגליך טהייל-
גענאָממען האבען קאָננטע. דאָך וויר וואָללען היער
דיא איינצעלנען דעפּעשען פֿאָלגען לאססען, אום דען
גאַנצען גאַנג דער געריכטספֿערהאַנדלונג קלאר צור
דארשטעללונג צו בריינגען.

איינע דעפּעשע אויס רזעשאָוו פֿאָם 15. דיע-
זעס מעלדעט: „מעהרערע אָרטסבעוואָהנער אויס
ליטצא זאַגען אויס, דאס בייא דער דורכזוכונג אים
קעללער דעם מאָזעס ריטטער ניכטס איפֿפֿעלליגעס
געפֿונדען וואורדע. דער קעללער-ערדבאָדען איזט
צום טהיילע מיט ברעטטערן אויסגעשלאַגען. מאַן
האט אבער ניכט אן דיעזען אונד אויך ניכט אן דען
האָלצערנען שוועללען אירגענד וועלכע בלוט-שפּורען
בעמערקט. דער צוגאַנג צום קעללער וואר יעדעס
געשטאַטטעט, דא אללע נאכבארן דער פֿאמיליע
ריטטער אין דעמזעלבען פֿערשיעדענע געגענשטענ-
דע איפֿבעוואַהרט האבען. געגענווערטיג איזט אים
קעללער איינע זאָלכע מאססע פֿאָן ערד-אָפּפֿעלן
איפֿבעוואַהרט, דאס דער ריום זעהר ענגע איזט,
אונד זיך האָכסטענס צוויא ביז דרייא פּערזאָנען
דאָרט בעוועגען קאָנגען. עס איזט דאהער ריין אונ-
מאָגליך, דאס דאָרט אויף איינמאל זעכס פּערזאָנען
אנוועזענד געוועזען וועירען, נעמליך מאָזעס ריטטער,
זיינע פֿרויא, זיינע ביידען טאָכטער, שטאָבלינסקי
אונד פֿראַנציסקא מניך, וועלכע פֿאָן דען ערסטען
פֿינף פּערזאָנען אן דיעזער שטעללע ערמאָרדעט
געוואָרדען זיין זאָלל!"

„עס וואורדען נייערדינגס מעהרערע שאַנדאר-
מען פֿאָרגעלאדען, וועלכע אללע בעהויפּטען, דאס
שטאָבלינסקי צו יענער אויסזאַגע, אין דער ער זיך
זעלבער אלס טהיילנעהמער אן דער ערמאָרדונג
דער פֿראַנציסקא בעצייכנעטע, דורכאויס ניכט גע-
צוואונגען אונד דאס געגען איהן קיינע אַרט פֿאָן
געוואַלט געאיבט וואורדע. — יענע שטרעפֿלינגע,
וועלכע מיט מאָזעס ריטטער אין איינער געמיינזא-
מען צעללע אין האַפֿט זיך בעפֿאַנדען, זאַגטען אויס,
דאס דיעזער זיך זעהר אונרוהיג בענאָממען האבע.
— דער געריכטס-פּרעזידענט ריכטעטע אן ריטטער
נון דיא פֿראַגע: „אויס וועלכעם ג ..רע צייגטען
זיא דענן אין איהרער האַפֿט זאָלכע אונרוהע?" —
מאָזעס ריטטער ערווידערטע: „איך וואר נור בע-
אונרוהיגט וועגען מיינער אונשולדיגען פֿאמיליע." —

איינע צווייטע דעפּעשע פֿאָם 15-טען דיעזעס
מעלדעט: „מעהרערע שטרעפֿלינגע, דיא מיט שטאָב-
לינסקי אין איינעם געפֿענגניססע זאסען, זאַגטען אויס,
דאס ער איהנען געגענאיבער זיינע טהיילנאהמע
אין דער מאָרד-טהאט איינגעשטאַנד אונד זיך נור
דאמיט בעשעפֿטיגטע, וויא ער דיעזע פֿאָר דעם גע-
ריכטע פֿערלייגנען קאָננע. ער פֿיעל דאהער אויף
דען געדאַנקען, פֿאָר געריכט צו זאַגען, דאס ער אם
27-טען נאָוועמבער אבענדס ניכט אין ליטצא, זאָנ-
דערן אין איינעם נאכבאר-אָרטע אויף דעם מארקטע
זיך בעפֿאַנד. דיעזע אויסזאַגע שטעללטע זיך אלס
איינע ליגע הערויס, וועסהאלב ניממעהר דער גאַנ-
צע פֿערדאכט עבען געגען שטאָבלינסקי זיך צו-
שפּיטצטע; פּלאָטצליך טראַטען יעדאָך צוויא צייגען
הערפֿאָר, דיא פֿאָלגענדעס צו פּראָטאָקאָלל גאבען:
שטאָבלינסקי בראכטע דען אבענד פֿאָם 27. נאָוועמ-
בער אין אונזערער געזעללשאַפֿט צו אונד קאָננטע
אונמאָגליך אן דער אן יענעם אבענדע אן פֿראנציס-
קא פֿעראיבטען מאָרדע טהיילגענאָממען האבען!"
— דא שטאָבלינסקי אים שפּיטאַלע, אלס ער זיך
פֿרייוויללינ אלס טהיילנעהמער אן דעם אין רעדע
שטעהענדען מאָרדע בעצייכנעטע, אן פֿלעק-טיפֿוס
קראַנק דארניעדערלאַג, וואורדע בעשלאָססען, דען
שפּיטאַלס-ארצט צו פֿראַגען: אָב שטאָבלינסקי
וועהרענד יענער קראַנקהייט ניכט עטווא אירזינ-
ניג אונד אונצורעכנונגס-פֿעהיג וואר?—"

„איינע צייגין, נאמענס חנה ריעדער, איינע 60
יאַהרע אלטע פֿרויא, דיא בייא דער פֿאמיליע ריט-
טער אין דיענסטען שטעהט, זאַגטע אויס: „יענע
האַקע, אן דער בלוט-שפּורען אונד האאר-רעסטע
זיך צייגען, האבע איך בענוטצט בייא דער צו-
בערייטונג פֿאָן געגזען אונד ענטען פֿיר דיא האָב-
צייט דער אָלטערען טאָכטער דער פֿאמיליע, נעמ-
ליך דער בילה ריטטער, דיא ניממעהר אן דען קויפֿ-
מאַנן ניימאַנן פֿערהייראַטעט איזט! עס איזט נאָך
אלל דעם קיין וואונדער, דאס אן דיעזער האַקע
בלוט-שפּורען זיך בעפֿינדען."

„דער שטאַאטס-אנוואלט ערקלערטע, דאס
דיעזע אויסזאַגע איהם פֿערדעכטיג שיינע. ער גלייבט,
דאס דיא אלטע פֿרויא איינע פֿאַלשע צייגענשאַפֿט
אבנעלעגט. ער ערזוכטע דאהער דען ריכטער,
זעלבע זאָגלייך צו פֿערהאַפֿטען, וואס דער ריכטער
יעדאָך ניכט טהון וואָללטע. — דער שטאַאטס-
אנוואלט שטעללטע דען אנטראַג, דאס מאַן דען
קויפֿמאַנן ניימאַנן הערביירופֿע, דאמיט ער זאַגע, אָב
ער ווירקליך פֿאָן זיינער פֿרויא, אין דעם אויגענ-
בליקע, אלס ער פֿאָם שקאַנדאלע זיינעם שוויעגער-
פֿאטערס ערפֿוהר, זיך שיידען וואָללטע? — זאָללטע
ער דיעס בעיאַהען, דאנן ווערע עס נור ערקלערליך,
דאס ריטטער דיא פֿראַנציסקא צו יענער צייט, אלס
ניימאַנן נאָך ברייטיגאם זיינער טאָכטער וואר, ער-
מאָרדעט האבע, דאמיט דיעזער דיא פּאַרטיע ניכט
ריקגענגיג מאַכע! — דער ריכטער לעהנטע אייך
דיעזען אנטראַג דעם שטאַאטס-אנוואלטעס אב,
וויל דערזעלבע אויף פֿאַלשער פֿאָראויסזעטצונג
בערוהטע. עס שטעללטע זיך נעמליך הערויס, דאס
צור צייט דעם פֿערשווינדענס דער פֿראַנציסקא דיא
האָכצייט דער אָלטערען טאָכטער ריטטער מיט
ניימאַנן בערייטס שטאַטטגעפֿונדען האטטע. דיא
„פּאַרטיע" קאָננטע אלזאָ ניכט מעהר איינפֿאַך ריק-
גענגיג געמאכט ווערדען!"

איינע דעפּעשע פֿאָם 16-טען דיעזעס מעלדעט:
„איין שאַנקווירטה, נאמענס מאַיער, זאַגטע אויס,
דאס שטאָבלינסקי אם נאכמיטטאַגע דעם 27-טען
נאָוועמבער בייא איהם איינגעקעהרט, דא ער עבען
דאמאלס נאך דעם פֿיעהמארקט אין דעם אָרטע ניסמא-
נאָוו זיך בעגאב. שטאָבלינסקי קאַנן אלזאָ אונמאָג-
ליך — בייא דער אם 27-טען נאָוועמבער אבענדס אין
ליטצא פֿעראיבטען מאָרד-טהאט צוגעגען געוועזען
זיין. איך אם 28-טען נאָוועמבער זאה איך דען
שטאָבלינסקי נאָך אין נימאַנאָוו." — דער פּרעזידענט
דעס געריכטס-האָפֿעס מאַכטע אויף דיא פֿיעלען ווי-
דערשפּריכע אויפֿמערקזאם בעציגליך דעם אויפֿ-
ענטהאַלטעס דעס שטאָבלינסקי אם 27-טען נאָוו-
עמבער אונד וויעז נאמענטליך דאראויף הין, דאס
דיא פֿרויא דעס שטאָבלינסקי זעלבסט זאַגטע: איהר
מאַנן זייא אם 27-טען נאָוועמבער אין שפּעטער
נאכט-שטונדע נאָך היזע געקאָממען. — דער גע-
פֿענגניס-וועכטער דאָמינאָ זאַגטע אויס: „דאס ערס-
טעמאל געשטאַנד שטאָבלינסקי אים געפֿענגניססע
זיינע טהיילנאהמע אן דער ערמאָרדונג דער פֿראַנ-
ציסקא איין. איך בין איבערצייגט, דאס ער דאמאלס
פֿאָללקאָממען צורעכנונגספֿעהיג וואר!"

„דער אונטערזוכונגס-ריכטער ראדוואַנסקי זאַג-
טע: „עס איזט אונריכטיג, דאס שטאָבלינסקי פֿאָן
מיר אָדער איינעם אנדערען צו זיינעם איינגעשטענד-
ניססע געצוואונגען וואורדע. עס האט איהם ניעמאַנד
איין לייד צוגעפֿוגט; ער מאַכטע זיינע געשטענד-
ניססע אויס פֿאָללקאָממען פֿרייעם וויללען." — דער
שפּיטאַלס-ארצט, דר' באַנדראָנסקי, זאַגטע אויס:
„שטאָבלינסקי איזט אם 30-טען אפּריל אים געפֿענג-
ניססע אן העפֿטיגעם פֿלעק-טיפֿוס ערקראַנקט. מאַן
האט איהן דעסהאלב אין דאס געפֿענגניס-שפּיטאַל
איבערפֿיהרט, וואָ ער ביז דען 6-טען מאַי אן איינעם
האָכגראַדיגען פֿיעבער דארניעדערלאַג. איינמאל
שפּראַנג דערזעלבע אין זיינער פֿיעבער-היטצע זאָ-
גאר אויס דעם בעטטע אונד וואָללטע דען קראַנ-
קען-וועכטער ערווירגען. — נון גינג עס צור בעס-
סערונג. ער בעקאם זיינען פֿאָללען פֿערשטאַנד
צוריק. אלס ער דאהער דאס געשטענדניס וועגען
זיינער טהיילנאהמע אן דער ערמאָרדונג פֿראַנציס-
קא'ס מאַכטע, וואר ער שאָן פֿאָללקאָממען צו-
רעכנונגס-פֿעהיג. שפּורען פֿאָן איינער אים געפֿענג-
ניססע ערליטטענען מיסהאַנדלונגען וואַרען אן זיי-
נעם קאָרפּער ניכט בעמערקבאר."

דיא פֿאָרטזעטצונג דער פֿערהאַנדלונג וואור-
דע ביז מאָנטאַג פֿערשאָבען. דאמאלס ווערדען נאָך
צוויא צייגען פֿערהאָרט ווערדען, וועלכע ביז יעטצט
נאָך ניכט פֿאָר דעם געריכטע ערשיינען קאָננטען.

אים אללגעמיינען ערשיינט דער שטאָבלינסקי
אלס איינע רעטהזעלהאַפֿטע פּערזאָן. אין דיעזען
מענשען קעננט זיך ניעמאַנד אויס. ציערסט בעצייכ-
נעטע ער זיך אלס טהיילנעהמער אן דעם מאָרדע, דען
ער אין געמיינשאַפֿט מיט דער פֿאמיליע ריטטער
פֿעראיבט האבען זאָלל. שפּעטער זאַגטע ער: ער
האבע דיעזעס געשטענדניס בלאָס געמאכט, וויל
ער דורך מיסהאַנדלונגען!היעצו גענאָטהיגט וואורדע.
וויעדער שפּעטער וואָללטע ער נאכווייזען, דאס ער
אם 27-טען נאָוועמבער גאר ניכט אין ליטצא וואר,
וואָבייא אבער אונטער דען צייגען, דיא דיעס בע-
שטעטיגען זאָללטען, אונצעהליגע ווידערשפּריכע
זיך קונדגאבען. וויא זאָללטע מאַן בייא איינער
זאָלכען פֿערווירונג דיא וואהרהייט הערויספֿינדען?
נון, וויר גלייבען זעלבסט ניכט, דאס מאַן דיעזען
שטאָבלינסקי ווירד פֿעראורטהיילען קאָננען, דא יא
אימטערהין צייגען פֿאָרהאַנדען, דאס ער אם 27-טען
נאָוועמבער אין איהרער געזעללשאַפֿט ווייל-טע אונד
אן דעם אין רעדע שטעהענדען מאָרדע אונמאָגליך
זיך בעטהייליגען קאָננטע! דאָך גלויבען וויר גלייב-
צייטיג, דאס אויס גלייכעם גרונדע אויך דיא פֿאמי-
ליע ריטטער ווירד פֿריינעשפּראָכען ווערדען מיס-
סען. שטאָבלינסקי בילדעט יא דען הויפּטבעלאַס-

קאססיער איזט. דיא הערויסגאבע דער אייזענבאהנ־קאססא פֿאָרדערטען. דער שטאציאָנס-שעף ווײגערטע זיך, דיעזער פֿאָרדערונג נאכצוקאָממען; דא פֿיערטען אבער אללע דרייא רייבער איהרע פיסטאָלען אויף איהן אב — אונד ער זאנק, פֿאָן דרייא קוגעלן געטראָפֿפֿען, בעזיננונגסלאָז צוזאממען. יעטצט נאהמען זיא דאס גאנצע אין דער קאססע בעפֿינדליכע געלד, דאס גליקליכערווייזע קוים 10 גולדען בעטרוג, אונד מאכטען זיך דאמיט אוים דעם שטויבע. עס געלאנג דיעזען רייבערן דער איבערפֿאלל אום זאָ לייכטער, אלס אים גאנצען שטאציאָנס-געביידע בלאָס דער שעף נעבסט זיינעם דיענער וואָהנטע. דער פֿערוואונדעטע איזט וואָהל נאָך אם לעבען, דאָך איזט פֿיר זיינע ערהאלטונג אם לעבען נור געריגגע האָפֿפֿנונג פֿאָרהאנדען, דא דיא וואונדען פֿאָן זעהר שווערער ארט זינד.

* (ערמאָרדונג איינער יידין.) אין מישקאָליץ האבען פֿאָרגעסטערן מעהרערע בויערן אים ווירטהסהויזע דעם הערךן גרינבערגער דעם וויינע שטארק צוגעשפּראָכען. אין איהרער טרונקענהייט איבערפֿיעלען זיא דיא ווירטהין, ערמאָרדעטען זיא, צערשטיקעלטען זאָדאנן דיא לייכע אונד שטאבען דערזעלבען דיא אויגען אויס! — דיא מאָרדער ענטפֿלאָהען. דיא גאנצע שטאדט איזט היערי בער אין פֿיעבערהאפֿטער איפֿרעגונג.

* (אונזער קאָניג) ווירד דאָננערסטאג דען 21-טען דיעזעס אין דער אָפֿנער בורג אוידיענצען ערטהיילען. דיא אוידיענצ-זוכענדען מיססען זיך פֿאָרמערקען לאססען.

נאכטראג.

איינע דעפּעשע פֿאָם 14-טען דיעזעס מעלדעט איבער דאס בלוט-בלבול אין גאליציען פֿאָלגענדעס: „עס וואורדען היינטע ציינען פֿערהאָרט, דיא ביא דער אויפֿפֿינדונג דער לייכע פֿראנציסקא׳ס צוגעגען וואָרען. ריגגסאום ווארען שפּירען צו זעהען, דיא פֿאָן וואָלפֿען אָדער אנדערען ווילדען טהירען הערריהרען קאָננטען. איינצעלנע קאָרפּערטהיילע שיענען פֿאָן דען טהירען פֿערריכסען צו זיין. פֿאָן דעם אנציגע דעם מעדכענס פֿעהלטען פֿיער שטיק. מעהרערע ציינען זאגען אויס, דאס דער צוגאנג צום קעללער דעם מאָזעס ריטטער ניע אבגעשפּערדט וואר; עס איזט דאהער אונגלויבליך, דאס אין דיעזעם קעללער, דער פֿיר יעדען צוגענגליך וואר, איין מאָרד פֿעראיבט ווארדע.“

„נון קאם איין גוטאכטען דעם וויענער ראבבינאטס צור פֿערלעזונג, דעססען הויפּטשטעללען וויא פֿאָלגט לייטעטען: „עס וואר ביא דען יודען פֿריהער אללערדינגס ברייך, אוים דעם לייכנאם איינער שוואנגערען פֿרויא דאס קינד צו ענטפֿערנען, דאָך דורפֿטע דיעס ניכט דורך געוואלט-אנוועגדונג, וויא עטווא דורך איינען שניטט, בעווערקשטעלליגט ווערדען. מאן וואָללטע עבען זעהען, אָב דאס קינד ניכט נאָך לעבענספֿעהיג זייא. דאָך געשאה אלל דיעס נור ביא איינער יידישען פֿרויענס-פּערזאָן, ניכט אבער אויך ביא איינער כריסטליכען, דא דערען קינד, זעלבסט וועגן עס פֿאָן איינעם יודען הערריהרטע, ניכט אלס איין יידישעס בעטראכטעט ווירד.“ — דער שטאאטס-אנוואלט בעאנטראגט היערויף, דאס מאן פֿעסטשטעללע, אָב מאָזעס ריטטער קיין „חסיד“ איזט, דא איין זאָלכער אין זיינעם פֿאנאטיסמוס עבען צו אללעם פֿעהיג איזט! מאָזעס ריטטער וויעז דיעזען אנטראג צוריק, נאכדעם עס קיין זיכערעס צייכען גיבט, אום צווישען איינעם געוואָהנליכען יודען אונד איינעם „חסיד“ אונטער שיידען צו קאָננען.— איין שאנדארם, דער דען שטאָבלינסקי צוערסט אויסגעהאָרט, ווירד בעאיידעטער לייגנעט, דען אנגעקלאגטען צו איינער אויסזאגע דורך מיסהאנדלונגען געצוואונגען צו האבען, ער וויעז גלייכצייטיג אויף דיא צוויא בלוט-געטרענקטע פֿעטצען הין. — דער פֿאָרזיטצענדע יעדאָך ערווידערטע: זיא ריקטען ערסט שפּעט מיט דיעזען צוויא פֿעטצען הערפֿאָר; ווארום האבען זיא דיעזע ניכט זאָגלייך געצייגט? דיא זאכע שיינט מיר איהרערזייטס עטוואס פֿערדעכטיג.“

איינע צווייטע דעפּעשע פֿאָם 14-טען דיעזעס מעלדעט: איין שאנדארמע טהיילטע מיט, פֿאָם אונטערזוכונגס-ריכטער ראדוואנסקי אויפֿגעפֿאָרדעט וואָרדען צו זיין, דיעזע אנגעלעגענהייט אין דיא האנד צו נעהמען, וואָביא דער אונטערזוכונגס-ריכטער איהם וואָרטליך זאגטע: „ווענן זיא היער ניכט העלפֿען, זאָ ווירד דיא גאנצע אנגעלעגענהייט ביים טייפֿעל זיין!“ (וויא עס שיינט, זינד אלזאָ אונטערזוכונגס - ריכטער ראדוואנסקי אונד אונטערזוכונגס-ריכטער בארי פֿאָללקאָממענע געזיננונגסגענאָססען, דא ביידע אוים איינעם רעטהזעלהאפֿטען מאָרדע געוואלטזאם פֿערדעכטיגונגען געגען יודען הערויפֿצובעשוואָרען זוכען!—) פֿערנער זאגטע דיעזער שאנדארם: „עס וואר דיא נאכריכט פֿערברייטעט, דאס דיא ערדע אים קעללער דעם מאָזעס ריטטער פֿריש אויפֿגעוואָרפֿען ווערע, דאמיט מאן דיא בלוט-שפּורען דעם דאָרט פֿעראיבטען מאָרדעס צום שווינדען ברינגע. נון בין איך אבער איבערצייגט, דאסס דאס גאנצע ניכט וואהר איזט, דא דיא ערדע אים קעללער דעם ריטטער גאר ניכט פֿריש אויפֿגעוואָרפֿען וואורדע.“

„דער ציינע יאָהאנן סאפּא זאגטע אויס: „אלס דיא אונטערזוכונג ביא ריטטער בעגאנן, דא איסערטע דיעזער: „ווענן מיך איין אונגליק טרעפֿפֿען זאָללטע, דא איזט היעביא נור מיינע פֿרויא שולד, דיא אוים ערבארמען אללע בעטטלער, דאראונטער אויך פֿראנציסקא, אינס הויז נאהם.“— אויף דיא פֿראגע דעם שטאאטס-אנוואלטעס, אָב ריטטער איין גוטמיטהיגער מענש! זייא? — ערווידערטע סאפּא: „געוויס איזט ער עס! ער האט נאָך ניעמאנדען, דער איהן אום הילפֿע אנזוכטע, פֿאָן זיינער טהירע לעער וועג-געוויעזען. מאן האט געזאגט, דאס ריטטער נאָך דעם פֿערשווינדען דער פֿראנציסקא ניעדערגעשלאגען וואר, דאס איזט ריכטיג,

אללײן דיא אורזאכע וואר, דאס ער דאמאלס עבען אים געשעפֿטע זאָלך גראָסע פֿערלוסטע ערליטט, דאס ער ניכט אים שטאנדע וואר, זיינער אַלטערען טאָכטער דיא פֿערשפּראָכענע מיטגיפֿט (נדן) צו געבען. וואס פֿראנציסקא בעטריפֿפֿט, זאָ האטטע זיא גאר קיינען ליעבהאבער, דא זיא איין ניעדריגעס, קרענקליכעס געשאָפּף וואר.“

„עס וואורדען היערויף מעהרערע יידישע ציינגען בעאיידעט, דיא פֿאָלגענדעס זאגטען: „נאָך יידישעם געזעטצע דארף דאס קינד אוים דעם לייבע איינער טאָדטען מוטטער נור דורך איינען ארצט אָדער דורך איינע העבאממע ענטפֿערנט ווערדען, ניכט אבער דורך פּריוואט-פּערזאָנען. איבריגענס בעאָבאכטען דיא „חסידים“ דיא פֿאָרשריפֿט בעטרעפֿס דער ענטפֿערנונג איינעם קינדעס אוים דעם לייבע איינער טאָדטען מוטטער דורכאוים ניכט. — אנדערע ציינען, מיט דענען שטאָבלינסקי געמיינזאם פֿערהאפֿטעט וואר, זאגטען אוים, דאס ער איהנען געגענאיבער זיינע טהיילנאהמע אם פֿערברעכען איינגעשטאנדען, דאָך האטטע ער ריטטער אלס דען אורהעבער דעם מאָרדעס בעצייכנעט.“ — עס ווערדען נאָך 23 ציינען פֿערהאָרט ווערדען. — (אויף אונס מאכט דער גאנג דעם פּראָצעססעס דען איינדרוק, דאס באלד דיא פֿריישפּרעכונג דער פֿאמיליע ריטטער, היננעגען אבער דיא פֿעראורטהיילונג דעם שטאָבלינסקי ערפֿאָלגען ווערדע!)

פֿערלאָזונג

דער אונגארישען פּרעמיען-לאָזע.

ביא דער היישע (אם 15. דעצעמ.) פֿאָרגענאָממענען ציעהונג וואורדען פֿאָלגענדע סעריען געצאָגען: 10 33 161 329 337 477 638 763 851 1237 1544 1551 1640 1880 1964 2016 2045 2226 2625 2885 2976 3080 3370 3383 3585 3750 4992 5178 5268 5328 5632 5843.

פֿאָן דיעזען פֿיעל דער הויפּט-טרעפֿפֿער מיט 120000 גולדען אויף ס׳ 3750 נומ׳ 44; דער 2-טע טרעפֿפֿער מיט 12000 גולד׳ אויף ס׳ 1551 נ׳ 12 — אונד דער 3-טע טרעפֿפֿער מיט 5000 גולדען אויף ס׳ 5843 נומ׳ 13; — פֿערנער געווינגען: יע 1000 גולדען ס׳ 1544 נ׳ 15, ס׳ 1551 נ׳ 14, ס׳ 2016 נ׳ 16 אונד ס׳ 2976 נ׳ 33;— יע fl. 500 ס׳ 2016 נ׳ 23, ס׳ 2226 נ׳ 7, ס׳ 161 נ׳ 8 35 36 48, ס׳ 1237 נ׳ 20, ס׳ 1880 נ׳ 29, 48, ס׳ 10 נ׳ 49, ס׳ 3080 נ׳ 8, ס׳ 2625 נ׳ 34, ס׳ 763 נ׳ 22, ס׳ 5178 נ׳ 34, ס׳ 4992 נ׳ 42, ס׳ 1964 נ׳ 27, ס׳ 3585 נ׳ 14 אונד ס׳ 5268 נ׳ 12.

אויף אללע איבריגען פֿערלאָזטען סעריען פֿיעל דער געריגנסטע געווינן פֿאָן יע 140 גולד.

לאָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 13. דעצעמבער 1882.

הערמאננשטאדט:	24	73	38	68	23
לעמבערג:	65	10	40	41	93
פּראג:	83	46	84	57	30

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר״י רייז.

פֿרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאבעללע.

פֿריכטע ווייצען	קוואליטעט פּר. העקטאָל.	פּער 100 קילאָגראמם
נאָרד-אונגארישער	75	. .
"	76	. .
"	77	. .
"	78	8.90 – 9.—
"	79	9.05 – 9.10
"	80	9.15 – 9.20
"	81	9.25 – 9.30
פּעסטער-באָדען (נייא)	75	. .
"	76	. .
"	77	. .
"	78	9.40 – 9.55
"	79	9.60 – 9.70
"	80	9.75 – 9.80
"	81	9.85 – 9.90
טהייס	75	. .
"	76	. .
"	77	. .
"	78	9.45 – 9.60
"	79	9.65 – 9.75
"	80	9.80 – 9.85
"	81	9.90 – 9.95
וויעסעלבורגער	76	. .
"	77	. .
"	78	9.40 – 9.55
"	79	9.60 – 9.70
"	80	9.75 – 9.80
"	81	9.85 – 9.90

פֿריכטע	קוואליטעט פּר. העקטאָל.	פּער 100 קילאָגראמם
קאָרן	70 —	7.30 – 7.—
גערסטע מאלץ	62	—.— —.—
גערסטע פֿוטטער	62	6.65 – 6.40
האפֿער	40	6.10 – 6.50
קוקורוץ באנאטער	75	6.20 – 6.10
אנדערער	73	5.90 – 6.—
הירזע	—	6.15 – 6.50

טערמין-פּרייזע		פּער 100 קילאָ.
ווייצען	פּער פֿריה־יאהר	9.43
"	"	—.—
"	"	—.—
קוקורוץ	"	—.—
גערסטע	"	—.—
האפֿער	"	6.42
"	"	—.—
ראפּס	"	—.—

באללען-מעהל		פֿ. קר.
נוממער 0	דער באללען צו 100 קילאָגראמם פּיס זאק	19 80
" 1		19 20
" 2		18 70
" 3		18 20
" 4		17 60
" 5		16 60
" 6		15 50
" 7		14 50
" 8		12 50
" 8½		10 —
פּיריטוס: פּלטע בעטערל, פּרימארעטע		33 —
" נייע קארטאָפֿפֿעל		30 50

קורז-טאבעללע פֿאָם 14 דעצעמבער

געלדקורז	פֿ. קר.
ווילבער-אגיאָ	100 —
דוקאטען	5 64
עסטערייך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלדשטיק (20 פֿראנקס)	9 46
נאפּאָלעאָנדאָר	9 46
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	58 40
20 מארקשטיקע	11 68
פּאפּיער-רובעל	1 16

לאָזע	פֿ. קר.
1854-ער 4פּערצענטיגע שטאאטס-לאָזע	118 —
1860-ער " גאנצע	130 —
דטאָ " האלבע	135 —
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	169 —
דטאָ " 50 "	169 —
קאמא רעגולירונגס	40 —
סערבען-לאָזע	25 —
קרעדיט-לאָזע	174 —
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	38 —
דאָנוי-דאמפּפֿשיפֿפֿאהרט-לאָזע	1[illegible] —
אינסברוקער לאָזע	22 —
קענטשיש לאָזע צו 10 גולדען	19 —
קראקויער לאָזע " 20 "	20 —
אָפֿנער לאָזע " 40 "	40 —
פּאלפֿי לאָזע " 40 "	35 —
רודולפֿס-לאָזע " 10 "	18 —
סאלם-לאָזע " 40 "	51 —
וואלדשטיין לאָזע " 20 "	24 —
סט.-גענאָיס לאָזע " 40 "	46 —

לאָזע	פֿ. קר.
באזיליקא לאָזע צו 2 גולד׳	24 —
טריעסטער לאָזע " 100 "	127 —
דטאָ " 50 "	63 —
וואלדשטיין-לאָזע " 20 "	27 —
וויענער קאָמונאל-לאָזע " 20	37 —
אונגאריש-פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד	117 —
טהייס-רעגאל-לאָזע	108 50
וויענער-לאָזע	124 —

ווערטה-פּאפּיערע	פֿ. קר.
אונגארישע גאָלדרענטע 6%	118 70
דטאָ צו 4 פּערצענט	85 47
אונגארישע פּאפּיער-רענטע	84 60
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	98 25
טעמעשוואר באנאטער	96 —
זיעבענבירגישע	98 —
גאליציש	97 —
בוקאָווינא	98 —
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	134 —
וויינצעהענט-אבלאָזונג-אבליגאציאָנען	97 50
פּפֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדענקרעדיט צו 5 איינראלב פּערצענט	101 —
דער אונגארישען היפּאָטהעקען באנק צו 5½ פּערצענט	102 75
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 איינראלב פּערצענט	98 50
דער אפּטבאהן	90 30
דער נאָרדאָסטבאהן	100 —

Eigenthümer und verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1882 — Druck v. M. Burian, Waitznerboulevard.

וואפפע אין דיא האנד צו נעהמען, ניכט איינמאל
צור פערטהיידיגונג דעם פאטערלאנדעס. זיא וואָל-
לען פאָן קיינעם גייסטליכען אונד אויך פאָן קיינעם
מאטריקען-פיהרער עטוואס וויססען. זיא וואָללען
ביא געריכט אים קיינען פרייז איינען „אייד" אבלע-
גען, ניכט איינמאל צור בעשטעטיגונג דער וואהר-
הייט. עס איזט מערקווירדיג, דאס דיא אבסאָלוטע
רעגיערונג דיא נאצארענער זעהר בעריקזיכטיג-
טע. מאן האט וואָהל דיא מיליטער-פפליכטיגען
יונגען לייטע אססענטירט; אללײן מאן נאָטהיגטע
זיא ניכט צור טראגונג פאָן וואפפען, דא דיעס פיר
זיא איינען געוויססענס-צוואנג בילדען ווירדע. דיא
יונגען נאצארענער וואורדען דאהער נור אלס ווער-
טער אונד געהילפען אין דען מיליטער-שפיטעלערן
פערוועגדעט. — אונד דיעזע נאכזיכט וואר איין
גראָססער פעהלער. דיא יונגען לייטע קאָממען נעמ-
ליך נאך אבלייף איהרער דיענסטיאהרע נאך הייזע
אונד זאגטען: „זעהען זיא, מיינע פריינדע! מאן
קאנן אללעס אויספיהרען אויך דען שטאאטסגע-
זעטצען געגענאיבער. וויר וואַרען שטאנדהאפט;
וויר וואָללטען קיינע וואפפע אין דיא האנד נעהמען.
אונד וואס קאָנגטע זיך דא דיא מיליטער-בעהאָרדע
העלפען? זיא מיסטע נאכגעבען — אונד וויר דיענ-
טען אנשטאטט אויף דען שלאכטפעלדערן בלאָס
אין דען פריעדליכען שפיטעלערן!" — זאָלכע איסע-
רונגען ווירקען אבער זעהר נאכטהייליג אויף דאס
פאָלק, וועלכעס היעדורך ערמוטהיגט ווירד, אויך
זיינערזייטס דען שטאאטסגעזעטצען געגענאיבער
ווידערשטאנד צו לייסטען. דער קולטוס-מיניסטער
דארף אלזאָ דיא סעקטע דער נאצארענער, דא
איהרע לעהרען שטאאטס-געפעהרליך זינד, ניכט
דולדען!" — היעראויף ערהאָב זיך דאניעל איראני
אונד זאגטע: „איך קאנן וואָהל אויך מיינערזייטס
עס ניכט בילליגען, וועגן דיא נאצארענער קיינען
מיליטער-דיענסט לייסטען וואָללען. דיעזעס פער-
האלטען מוס מאן אללערדינגס מיט קראפט ענט-
געגענטרעטען! אין אללעם איבריגען יעראָך מאגע
מאן דען נאצארענערן פאָללע רעליגיאָנס-פרייהייט
געוועהרען. דיא סעקטע דער זאָגענאנגטען „באפ-
טיסטען" אינטערעססירט זיך יא פאָן דען רעפאָר-
מירטען נור וועגען דער נאכמאליגען טויפע, דא
דיעזע סעקטע בעהויפטעט: „דיא טויפע אן איינעם
קליינען קינדע זיא ווערטהלאָז; זיא מיססע ערסט
ביא ערוואכסענען מענשען פאָרגענאָממען ווערדען."
— דאס איזט וואָהל דאך עטוואס אונשולדיגעס.
אונד דאך ווייס איך אוים איינענער ערפאהרונג,
דאס דיא „באפטיסטען" אין פיעלען געגענדען אונ-
זערעס פאטערלאנדעס אויפס העפטיגסטע פער-
פאָלגט ווערדען. מאגע דאהער דער קולטוס-מיניס-
טער איין געזעטץ וועגען רעליגיאָנס-פרייהייט אונד

איינפיהרונג דער ציוויל-עהע דעם רייכסטאגע אונ-
טערברייטען; דאמיט יעדער צוואנג אין „געוויססענס-
זאכען" איין פיר אללעמאל אויפהאָרע!" — דא ער-
האָב זיך דער בעקאננטע יודענ-פרעססערישע דע-
פוטירטע עטעריך סאלאי אונד זאגטע: „מאן שפריכט
היער פאָן נאצארענערן אונד באפטיסטען. נון מוס
איך ערקלערען, דאס דיא יודען שעדליכער זינד
אלס דיעזע ביידען סעקטען אונד פערדיענען אויך
עהער, פערפאָלגט צו ווערדען אלס דיעזע. איבער
דען „תלמוד", דען איך וואָהל ניכט קעננע, זינד יא
אין לעטצטערער צייט זאָלכע ענטהיללונגען אין
דיא אָפפענטליכקייט געדרונגען, דאס דעססען
שעדליכקייט איסער אללעם צווייפעל שטעהט. איך
פאָרדערע דאהער דיא רעגיערונג אויף, דען „תלמוד"
פ ר י פ ע ן צו לאססען!" — קולטוס-מיניסטער טרע-
פאָרט ליעס זיך אין איינע ווידערלעגונג דער ביזהערי-
גען רעדנער גאר ניכט איין. ער זייפצטע בלאָס טיעף
אויף אונד זאגטע: „איך ווערדע ליידער פאָן
אללען זייטען אנגעגריפפען. דיא קאטהאָליקען זא-
גען, איך האלטע ביא דען רעפאָרמירטען; דיא
רעפאָרמירטען ווידער בעהויפטען, דאס איך בלאָס
דיא קאטהאָליקען אונטערשטיטצע; אנדערע ווי-
דער זאגען, איך לאססע מיך בלאָס פאָן רעפאָר-
מירטען אונד יודען לייטען! דיא יודען גלייבען איה-
רערזייטס, דאס איך יעדען איינעגבליק איהרע „אוי-
טאָנאָמיע" פערלעטצע! (אללגעמיינע הייטערקייט)
וואהליך! איך ווייס זעלבסט ניכט, וויא מאן עס
דענן אללער וועלט רעכט מאכען קאָננטע!" (עס
איזט אימטערהין זעהר טרויריג, דאס איין מענש
וויא סאלאי, אין אָפפענטליכער רייכסטאגסזיטצונג
דיא וואָרטע אויסשפרעכען דארף, דאס דיא יודען
עהער פערפאָלגונגען פערדיענען, אלס אללע אנ-
דערען סעקטען — אהנע היעפיר איינע צורעכטווי-
זונג צו ערהאלטען!)

* (ויעדער דיא יודענ-אנגע-
לעגענהייט אים רייכסטאגע.)
איך נעסטערן, טראָטץ דעם זאָננטאגס, האט דער
רייכסטאג איינע זיטצונג אבגעהאלטען, אין וועלכער
איבער דיא אויסגאבען דעם קולטוס-מיניסטערס
בעראטהען וואורדע. אונטער דיעזען קאָממט אויך
איינע אויסגאבע פאָן 5000 גולדען צור סובווענציאָן
יידישער קולטוס-אנגעלעגענהייטען פאָר. דיעזע
סוממע ווארדע נאך יעדעם יאהר אָהנע איינווענ-
דונג בעוויללינט. דיעסמאל ערהאָב זיך יעדאָך דער
יודענפיינדליכע דעפוטירטע עטעריך סאלאי אונד
זאגטע: „איך ערקלערע, דאס איך פיר דיעזע יודען
ניכטס בעוויללינע, זאָנדערן פיעל עהער ווינשע,
דאס מאן פיר דיא יודען ווידער דיא טאָלעראנצ-
שטייער איינפיהרע. דיא יודען זאָללען געמליך דא-
פיר, דאס מאן זיא אין אונגארן דולדעט, איינע טאקסע

צאהלען. מאן מיינע אבער יא ניכט, דאס איך ניר
דאהער איין יודענפיינד בין, וויל איך פאָן דען יודען
בעטראָגען וואורדע. ניין! מיך האט נאָך קיין יודע
בעטראָגען. איך שפרעכע ניכט אוים האס געגען
דיא יודען — זאָנדערן אוים ליעבע פירם פאטערלאנד.
נאָך פאָר איינינער צייט, אלס אָנאָדי דיא טיסאָ-
עסלארער אנגעלעגענהייט אים רייכסטאגע פאָר-
בראכטע, וואָללטע איך עבענזאָ וועניג אלס הערר
שאָמשיטש דיעזער בעשילדערונג געגען דיא יודען
גלויבען שענקען; אבער יעטצט האבע איך אנדע-
רע ערפאהרונגען, אונד איך גלויבע, דאס אויך הערר
שאָמשיטש יעטצט גאנץ אנדערס איבער דיא יודען
דענקט. מאן האט אין לעטצטער צייט געזעהען,
וויא זיך דא אללע יודען צוזאממענגענאָממען, אום
יענעם עסלארער פערברעכען צו פערטושען. זיא
וואָללטען איינען צוואנג אויף דיא ריכטער אויסאי-
בען; זיא גרובען ענדליך זאָגאר איינע פרעמדע
לייכע אוים, אום נור דיא ריכטער אידרע צו פיה-
רען. יא, זיא האבען זאָגאר אללע מאָגליכען אנ-
גריפפע אויף דען יוסטיצ-מיניסטער געמאכט, וויל
ער דיא גערעכטען ריכטער ניכט בעזייטיגען וואָלל-
טע — אונד ווענן זיך אללע יודען דיעזער זאכע זאָ
היים אנגענאָממען, זאָ צייגט דיעס, דאס אן דער זא-
כע דאך עטוואס זיא. אונד דאס דיא יודען בלוט צו
רעליגיאָזען צוועקען בענאָטהיגען. דיא יודען בריגגען
דער אונגארישען בעפאָלקערונג קיינען זעגען. אים
געגענטהייל. אין יענען געגענדען, אין וועלכען פיעלע
יודען וואָהנען, דא פעראָרמען דיא בויערן, וויל דיא
יודען זיך נור אויף קאָסטען דער בויערן בערייכערן.
אונטער דען 14 מיליאָנען איינוואָהנערן אונגארן
געהען 625,000 ארבייטס-שייע יודען הערום, דיא נור
פאָם בעטריגען לעבען. אם ליעבסטען בעשעפטיגען
זיך דיא יודען מיט דעם ווייגהאנדעל, וויל מאן היע-
פאָן דורך קליינע מיהע אונד פיעלע בעטריגעריען
גראָססען נוטצען ציעהען קאנן! דאס „ווייג-פעלשען"
האבען נור דיא יודען ערפונדען. — וואס האבען דיא
יודען זייט דער קאָנסטיטוציאָן אונד דער עמאנצי-
פאציאָן פיר אונגארן געטהאָן? — ניכטס! זיא האל-
טען עס איבעראלל מיט דער מאכט, מיט דער
רעגיערונג, קייפען דיא שטיממען ביא דען וואהלען
— אונד ווערען דיא יודען מיט דען וואהלבעשטע-
כונגען ניכט דא, זאָ ווערע דיא רעגיערונג, וועלכע
דעם לאנדע שעדליך איזט, לענגסט געשטירצט —
אונד וויר, וועלכע דיא פרייהייט אונד אונאבהענגיג-
קייט דעם לאנדעס ווינשען, העטטען דיא מאכט אין
דער האנד. איך בעוויללינע דאהער דיעזען איזרא-
עליטען קיינען קרייצער!" — היעראויף ערהאָב זיך
דאניעל איראני אונד זאגטע: „איך וויל יעטצט
אויף דיא יודענ-פיינדליכע רעדע דעם הערן סאלאי
ניכטס אנטוואָרטען. נאך דען פיערטאגען ווירד דיא

דער אדוואָקאט צאָג דען גלאָקענצוג אונד לייטעטע.
„אום גאָטטעס וויללען! וואס מאכען זיא?"
„„בעפאָר איך וועגגעהע, וויל איך זיכער זיין, דאס
איהרע פרויא קאָממט.""
„אום דעס הימעלס ווילען! וויא זאָל איך איהר
דיעס מיטטהיילען! נאך איהר קאָממען דיא קינדער — אָ,
מיינע איללאָנא! דיא ווירד מיך פערפלוכען! — אָ! ווענן
איך דאפאָן לויפען קאָננטע!"
„„עבען דארום מוס איהרע פרויא דא זיין, דאמיט זיא
ניכט דאפאָן לויפען.""
אויף דאס לייטען קאם דער דיענער הערײן — אונד
דער אדוואָקאט בעפאהל איהם, זאָפאָרט דיא פרויא פאָן
שלאָסבערגער צו רופען. דער אדוואָקאט גריפף נון נאך
זיינעם הוט, גריסטע אונד ענטפערנטע זיך.

דער הארטנעקיגע שלאָסבערגער דאכטע דאָך
דאראן, זיך אויגענבליקליך צו פליכטען. ער ואה צום פענס-
טער היגויס אונד ערבליקטע דען שאָנען שיממעל געזאט-
טעלט. שאָן דאכטע ער דאראן, זיך אויף דאס פפערד צו
שווינגען אונד ביז צור נעכסטען באהנשטאציאָן צו רייטען,
אום זיך דאנן צו פליכטען.

אלס ער אבער עבען דיא טהיר אָפפנען וואָללטע,
דא קאם איהם דיא פרויא מיט אויסגעוויינטען אויגען ענטגעגען.

ביים אנבליקע זיינער פרויא ערשראק שלאָסבערגער,
דא ער זיך דאס וויינען ניכט צו דייטען וואוסטע. זאָללטע
זיא שאָן עטוואס געהאָרט האבען?

פרויא שלאָסבערגער ערבליקטע דיא פיסטאָלע אויף
דעם שרייבטיש. שלאָסבערגער בעמערקטע דיעס אונד זאגטע:
„איך וויל פערדייזען, אונד דיא פיסטאָלע מיטנעהמען."

„„דוא ווילסט פערדייזען?"" זאגטע פרויא שלאָס-
בערגער מיט שוואכער שטימע, אונד דיא אָהנעהין קרענק-
ליכע פרויא מוסטע זיך אם טישע פעסטהאלטען, אום ניכט
אומצופאללען.

„עס איזט ניכטס (זאגטע שלאָסבערגער) עס איזט נור
איינע קליינע געשעפטסרייזע, נור אויף איינינע טאגע, דא-
רום שיקע מיר מיינע געוואָהנליכע רייזעטאשע אונד עטוואס
וועשע. אבער איך מוס דיא זאכען זאָפאָרט האבען."

„„איך גלויבע, דיא רייזע-טאשע איזט נאָך גאר ניכט
אויסגעפאקט; זיא איזט זאָ, וויא דוא זיא אוים ביינן גע-
בראכט האסט.""

„אום זאָ בעססער! לאססע זיא מיר זאָפאָרט האָלען!
איך מוס אויגענבליקליך פאָרט!"

פרויא שלאָסבערגער פיעל אויף דעם זעססעל צוזאממען.
„ביזט דוא ווידער קראנק?" פראגטע שלאָסבערגער.
„„עס איזט מיין געוואָהנליכעס ליידען!"" זאגטע דיא
פרויא אונד שלוכצטע לויט אויף.

„טראָסטע דיך, גוטעס וויב! (זאגטע שלאָסבערבער
מיט ציטטערנדער שטימע) עס ווירד איינמאל בעססער
ווערדען." —

„„ווענן דוא עס נור בעססער העטטעסט.""
„יעדער מוס זעלבער זיינע לאסט טראגען."
„„ווענן איך זיא נור מיטטראגען קאָננטע!"
„„מיינע געשעפטע פערשטעהסט דוא יא דאך ניכט
אונד פאָן דיינען האטטע איך ניע צייט צו רעדען. דוא
וואייסט איממער זאָ, דוא האסט מיר איממער אללען מוטה
בענאָממען אונד מיך פאָן אללען אונטערנעהמונגען צוריק-
געשרעקט." —

דריטטעס קאפיטעל.

פרויא שלאָסבערגער ענטפערנטע זיך, אום דיא רייזע-
טאשע צו האָלען, אונד דא ערמאננטע זיך שלאָסבערגער,
דאס ער זיך דאָך געלד אויף דיא רייזע מיטנעהמען מיססע.
ער זוכטע דאהער אין זיינעם שרייב-טישע אונד אין זיי-
נער הויז-קאססא אללעס געלד צוזאממען אונד שטעקטע
עס צו זיך. —

ענדליך קאם דיא פרויא זעלבער מיט דער רייזע-טאשע;
— אונד אלס שלאָסבערגער דיא טאשע גענאָממען, זאגטע
ער: „דיא טאשע איזט עטוואס שווערער, אלס זאָנסט! וואס
האסט דוא דענן נאָך הינײנגעלעגט?"

שלאָסבערגער אָפפנעטע דיא טאשע אונד פאנד אין
דערזעלבען נעגען 800 דוקאטען.

„וואָהער נאהמסט דיא דאס געלד?"

„„דוא האטטעסט איינע לוסט דאראן, דען קינדערן
איממער דוקאטען צום געשענקע צו מאכען; איך זאממעל-
טע אבער דיעזעס געלד אונד דאכטע מיר, עס קאָננטען צײ-
טען קאָממען, וואָ וויר דיעזעס בענאָטהיגען ווירדען. איך
דענקע, דוא קאָננטעסט דיעס יעטצט נאָטהיג האבען.""

„אָ, דוא אהנונגספאָללער ענגעל!" ריעף שלאָסבער-
נער — שלוכצטע אונד וויינטע לויט אויף.

„„זאָלל איך דיא קינדער האָלען, דאס דוא פאָן איה-
נען וועגינסטענס אבשיעד נעהמעסט.""

„ניין! ניין! — אום גאָטטעס וויללען ניין!" — ריעף
שלאָסבערגער, נאהם דיא רייזע-טאשע אונד וואָללטע דא-
פאָן לויפען.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

טונגס-צייגען געגען דיא פאמיליע ריטטער. ער וואר עס יא דער דא זאגטע: „איך וואר דער פאמיליע ריטטער אם 27-טען נאָוועמבער ביא דער ערמאָרדונג דער פראנציסקא בעהילפליך, וואָפיר איך וואָהל 50 גולדען אלס בעלאָהנונג ערהיעלט!“ — ווירד אבער שטאָכלינסקי פאָן דער מיטשולד פריינעשפראָכען, דא אנגענאָממען ווירד, דאס ער אם 27-טען נאָוועמבער גאר ניכט אין לוטצא וואר, זאָ פאָללט יא גלייכצייטיג אויך זיינע צייגען-אויסזאגע געגען דיא פאמיליע ריטטער פאָן זעלבסט צוזאממען.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

*(צור טיסאָ-דאדאער לייכע.) וויר האבען בערייטס מיטגעטהיילט, דאס דיא קיסטע מיט בעשטיממטען רעסטטהיילען דער ניי-אויסגעגראבענען טיסאָ-דאדאער לייכע אין דער הויפטשטאדט אנגעלאנגט איזט אונד פאָרלייפיג אין אָפען אים זאָגענאננטען „פאָרטונא-געביידע“ אויפבעוואהרט ווארדע. מיט דיעזער לאנגטע אויך איין בעגלייטשרייבען דעם נירעדיהאזער געריכטס-האָפעס אָן, אין וועלכעם פאָר אללעם דיא היערהער געזאנדטען רעסט-בעשטאנדטהיילע דער לייכע גענוי בעשריעבען זינד; צווייטענס אבער ענטהאָלט דיעזעס שרייבען אויך דיא פראגען, אויף וועלכע דיא פעסטער אָרצטליכען אוניווערזיטעטס-פראָפעססאָרען צו אנטוואָרטען האבען. דיעזע בעציעהען זיך אללע אויף דיא אויסזאגען דער אָרצטע ביא דער ערסטען לייכען-אונטערזוכונג — אונד לויטען דיעזעלבען וויא פאָלגט: 1) איזט דיא בעהויפטונג דער ערסטען אָרצטע, דאס דיא פערזאָן, דערען לייכע ביא טיסאָ-דאדא אויפגעפונדען ווארדע, אן בלוט-ארמוטה געשטאָרבען, ריכטיג אָדער ניכט? — 2) קאנן איינע זאָלכע בעהויפטונג, דאס יעמאנד אן בלוט-ארמוטה אונד ניכט דורך ערטרינקען געשטאָרבען — איבערהויפט ביא איינער לייכע מיט בעשטיממטהייט אויפגעשטעללט ווערדען, דיא פאסט גאנץ אין פיילניס איבערגינג אונד דערען געהירן שאָן וויא איינע שאָקאָלאדען-ברייגע זופפע אויסזאה? — 3) לאָסט זיך ווירקליך אוים דער פיינהייט דער פוסהויט, אוים איינעם היהנער-אייגע אן דער קליינען צעהע דעם לינקען פוסעס; פערנער: אוים דער קליינהייט אונד שאָנהייט דער הענדע, אוים דען לאנגען נעגעלן או' ז' וו' מיט פאָללער בעשטיממטהייט שליעסען, דאס דיא בעטרעפפענדע פערזאָן וועהרענד איהרעם לעבענס ניכט „בארפוס“, זאָנדערן אין שוהען איינהערגינג, אונד דאס דיעזעלבע איבערהויפט ניע מיט שווערען ארביטען זיך בעשעפטיגטע? — דיא ערסטען אָרצטע האבען דיעס וואָהל בעהויפטעט; קאָננען דענן אבער דיעזע ערשיינונגען ניכט אייד אויף אנדערע ווייזע ערקלערט ווערדען? — 4) דא דיא לייכע ניכט אויפגעדונזען וואר אונד אויך פאָן דען אים וואססער לעבענדען טהיערען וועניג אנגעפרעססען ווארדע, זאָ בעהויפטעטען דיא ערסטען אָרצטע, דאס דיעזע לייכע נור דריי ביז פיער טאגע אים וואססער געלעגען זיין דירפטע. איזט דיעזע בעהויפטונג ווירקליך שטיכהאָלטיג? — 5) איזט דיא בעהויפטונג דער ערסטען אָרצטע, דאס דיא לייכע איינעם שאָן גאנץ רייפען פרויענצימטער אנגעהאָרטע, אונווידערלעגבאר? קאָננען ניכט עטווא יענע ציכען אונד מערקמאלע אן דער לייכע, אויף וועלכע זיך דיעזע בעהויפטונג שטיטצט, ניכט אויך אויף אנדערע ווייזע ערקלערט ווערדען? — דאס זינד דיא פראגען, דיא דען בודא-פעסטער פראָפעססאָרען זייטענס דעם נירעדיהאזער געריכטס-האָפעס פאָרגעלעגט ווארדען. פריילויך גיבט עס בעקאנגטליך אויך נאָך אנדערע פראגען, דיא זייטענס דעם שטאאטס-אנוואלטעס אונד דער יודען-פערטהיידיגער שאָן אין טיסאָ-עסלאר אנלעסליך דער ניירליכען אויסגראבונג דער לייכע אן דיא אָרצטליכען אוניווערזיטעטס-פראָפעססאָרען געריכטעט ווארדען. אויף אללע דיעזע פראגען העטטען נון דיעזע בינגען 10 טאגען צו אנטוואָרטען. גלייכצייטיג ערזוכטע דער נירעדיהאזער געריכטסהאָף, דאס איהם דיא רעסטטהיילע דער לייכע, נאכדעם דערען אונטערזוכונג אויף דער פעסטער קליניק בעענדעט זיין ווירד, צוריקגעשיקט ווערדען מאָגען. — אינדעססען מעלדען דיא בלעטטער, דאס דער אָבערשטאאטס-אנוואלט זיך אן דען נירעדיהאזער געריכטס-האָף מיט דעם אנזוכען געווענדעט וועגען איבערשיקונג דער „גאנצען לייכע“, דא דיא צוגעזאנדטען „רעסטטהיילע“ צו איינער גענויען אונטערזוכונג אונד צור בעשטיממטען בעאנטוואָרטונג דער אן דיא פראָפעססאָרען געריכטעטען פראגען ניכט אויסרייכען. דער געריכטסהאָף צו נירעדיהאזא וויעז יעדאָך דיעזען וואונש דעם אָבער-שטאאטסאנוואלטעס צוריק, אינדעם ער אין זיינער דיעספעללינגען צושריפט זאגטע: „וויר ריכטען אונס אין דיעזער בעציעהונג נאָך דער אנזיכט אונזערעס קאָמיטאטס-פיזיקוס, העררן דר' הייזשא. דיעזער האט זעלבסט יענע רעסטטהיילע אויסגעוועהלט, וועלכע נאָך בודא-פעסט צו שיקען זינד. — פריילויך האט דר' היימאנן געגען דיעזעס פאָרגעהען דעם קאָמיטאטס-פיזיקוס פראָטעסטירט אונד געגען דען דיעספעללינגען בעשייד דעם געריכטס-האָפעס אפפעללירט. אללײן געגען דערלייא פערפיגונגען איינעס געריכטסהאָפעס גיבט עס בעקאנגטליך קיינע אפפעללאציאָן, אונד זאָ וואורדע זיינערצייט אויך דר' היימאנן מיט זיינער פאָרדערונג, דאס דיא גאנצע לייכע נאָך בודא-פעסט געזענדעט ווערדען מאָגע, עבענפאללס אבגעוויעזען. — דיעזען זאמסטאג, 12 אוהר מיטטאגס, בעגאבען זיך דיא אָרצטליכען אוניווערזיטעטס-פראָפעססאָרען נאָך אָפען ציר איבערנאהמע דער קיסטע מיט דען רעסטטהיילען דער לייכע. זיא וואָללטען זעלבע גלייך אָפנען, אום צו זעהען, אָב אין דער קיסטע ווירקליך אללע בעצייכנעטען רעסטטהיילע זיך בעפינדען, אונד אום דיא עמפפאנג-נאהמע יעדעס איינצעלנען שטיקעס צו בעשטעטיגען. דאָך דאס וואָללטע דער דירעקטאָר דעס פאָרטונא-געביידעס ניכט טהון, דא עס אין דעם בעגלייטשרייבונג דעס נירעדיהאזער געריכטס-האָפעס אויסדריקליך הייסט, דאס דיא קיסטע מיט דען לייכען-רעסטטהיילען „אונעראָפפנעט“ דען פראָפעססאָרען איבערגעבען ווערדען מאָגען. דיא אָרצטליכען פראָפעססאָרען לאזען גענויא דאס פערצייכניס דער רעסטטהיילע אונד זאגטען: „עס זינד ניכט אללע יענע טהיילע הערויפגעשיקט וואָרדען, דיא וויר ביא אונזערער אונטערזוכונג בענאָטהיגען; נאמענטליך פעהלט דא דאס לינקע שיענביין אונד דאס זאָגענאננטע „שליססעלביין.“ וויר איבערנעהמען וואָהל פאָרלייפיג דיא אונס צוגעזאנדטען רעסטטהיילע; וויר בעהאלטען עס אונס יעדאָך פאָר, אויך דיא נאכזענדונג דער איבריגען טהיילע צו פאָרדערן, זאָבאלד וויר דיעס פיר נאָטהיג פינדען ווערדען!“ (אללענפאללס איזט דורך דיעזען אומשטאנד איינע נייע פערשלעפפונג צו בעפירכטען. עס איזט וואהרהאפט אונערקלערליך, ווארום דער קאָמיטאטס-ארצט בלאָס איינצעלנע רעסטטהיילע בעצייכנעטע, דיא נאָך בודא-פעסט געשיקט ווערדען זאָללען. עס ווירדע וואָהל דאָך ניכט מעהר אויסלאגען אונד אויך ניכט מעהר מיהע פעראורזאכט האבען, ווען מאן דיא גאנצע לייכע דען אָרצטליכען פראָפעססאָרען צור פערפיגונג געשטעללט העטטע, דאמיט דיא אונטערזוכונג אים זאָ גרינדליכער בעווערקשטעלליגט ווערדען קאָננע. יעדער שריטט, יעדע מאסנאהמע אין דיעזעם טיסאָ-עסלאָרער פראָצעס ערשיינט געראדעצו רעטהזעלהאפט!

*(איינע פערהאנדלונג איבער רעליגיאָנס-פרייהייט.) אים אונגארישען רייכסטאגע איזט נון איינמאל ווידער דיא רעליגיאָנס-פרייהייט צור שפראכע געקאָממען. פריילויך איזט דאס יעדעס יאהר דער פאלל, זאָ אָפט דאס באָדשעט דעם קולטוס-מיניסטעריס אין בעראטהונג געצאָגען ווירד. אנלאס היעצו גאב איינע רעדע דעם רעפּוטירטען זשילינסקי געגען דיא סעקטע דער זאָגענאננטען „נאצארענער“. ער זאגטע אונטער אנדערעם: „דיא נאצארענער זינד וואָהל כריסטען, דאָך בילדען איהרע לעהרען איינע געפאָהר פיר דען שטאאט. דיא נאצארענער פערדיגען נעמליך, דאס עס פערבאָטען זייא, איינע

פאָלליעטאָן.

דיא פאמיליע שלאָסבערגער.

(7-טע פאָרטזעטצונג.)

„יא, (זאגטע דער אדוואָקאט) אבער זיא בעגרייפען דאָך דען אונטערשיעד. דיא באנק שפעקולירט מיט איהרען אייגענען געלדערן אונד זיא מיט געליעהענען!“

„לוידער!“ ויפצטע שלאָסבערגער.

„גוט, (זאגטע דער אדוואָקאט) דאנן בעגרייפען זיא אבער אויך, דאס איהנען ניכטס אנדערעס איבריג בלייבט, אלס צו אונטערשרייבען. זאָ אונטערשרייבען זיא דאָך אונד וועררדען וויר פערטיג.“

„איך קאנן ניכט.“

„זאגען זיא אָפפען הערוים, איך האבע ניכט דען מוטה, דיא לינע אבצולעגען.“

„יא, זאָ איזט עס.“

„זיא זאגען אלזאָ, איך האבע ניכט דען מוטה, איין לעבען אָהנע לינע צו פיהרען.“

„יא, זאָ איזט עס.“

„זיא וויססען יא שאָן גאר ניכט, וואס זיא זאגען.“

„ניין, איך וויים עס ניכט — אבער שאָנען זיא מיך!“ זאגטע שלאָסבערגער.

„זיא זינד יא אין אויסעראָרדענטליכער פערצווייפלונג.“ ריעף דער אדוואָקאט.

„יא, יא! דאהער שטעללען זיא מיך אויף דיא פראָבע; פאָרדערן זיא פאָן מיר, וואס זיא וואָללען!“

דער אדוואָקאט מוס מיט זיינעם קליענטען מעהר געדולד האבען, אלס דער ארצט מיט זיינעם פאציענטען. אבער זיא שטעללען מיינע געדולד צו זעהר אויף דיא פּראָבע. אונטערשרייבען זיא, אָדער איך געהע.“

„אָ! בלייבען זיא! וויא זאָלל איך אין צוקונפט דען לייטען אלס געפאללענער קויפמאנן ענטגעגענטרעטען? איך, דער איך אללען געטראָטצט אונד אללע געטיישט האבע!“

„וועד פיעלע אונפערדיענטע עהרע גענאָססען האט, מוס זיך פיעלע פערדיענטע דעמיטהיגונגען געפאללען לאססען.“ זאגטע דער אדוואָקאט.

„אבער נעגען מיך ווירד מאן גרויזאמער אונד אוננאכזיכטיגער זיין, אלס געגען איינער איינען אנדערען. איך האבע עס פערדיענט, איך וויים עס — אבער איך ווערדע עס ניכט ערטראגען קאָננען. זייען זיך דאָך באַרמהערציג, פערשאפפען זיא מיר איינען אויסוועג! איך קאנן יא אונטער איפּוטכט איינעם קוראטאָרס געשטעללט ווערדען, אבער עס זאָלל דיעס אין געהיימעס איבעראיינקאָממען זיין. זיא זינד איין געשיקטער אדוואָקאט אונד קאָננטען דיא זאכע גוט דורכנפיהרען. דאס וועררע דער בעסטע אויסוועג.“

„אבער דער בעסטע אויסוועג איזט, דאס זיא דיעס היער אונטערשרייבען!“

„הילף הימעל! זיא טרויען זיך ווירקליך ניכט, מיך אויף דיא פראָבע צו שטעללען?“

„יא, וועגן זיא אונטערשריעבען האבען ווערדען!“

שלאָסבערגער וואנקטע, אלס אָב ער איינער אָהנמאכט נאהע וועררע; דאנן ערגרייפף ער ציטטערנד דיא פעדער — אונד אונטערשריעב!

דער אדוואָקאט שטעקטע שנעלל דיא פאָן שלאָסבערגער אונטערשריעבענע צאהלונגס-אונפעהינקייט אין דיא טאשע אונד זאגטע: „דיעזער צוג איזט איהרעוויעס דער איינציג ריכטיגע אין דיעזען דרייא יאהרען. נון געהע איך דאמיט צום וועכסעל-געריכט, אונד וואהרשיינליך קאָממט מאן נאָך היינטע, אום דאס אינווענטאר אויפצונעהמען. פאָר אללעם מיססען זיא איהרע פאמיליע מיט דער אנגעלעגענהייט פערטרויט מאכען.“

„איך קאנן יעטצט מיט מיינער פאמיליע ניכט שפּרעכען, לאססען זיא מיר דאָך איין וועניג צייט. זיינען זיא בארמהערציג.“ —

„ניין, יע שנעללער דיא זאכע אבגעוויקעלט ווירד, דעסטאָ בעססער פיר זיא. וויר זינד פערטיג, איך קאנן געהען.“

„ניין! פערלאססען זיא מיך יעטצט ניכט!“

„יעטצט זאָלל איהרע פרויא צו איהנען קאָממען, אבער פאָרלייפיג לענע איך דיא פיסטאָלע וועג; געפעהרליך איזט זיא וואָהל ניכט, דא זיא וואהרשיינליך נאר ניכט געלאדען. אבער איך לעגע זיא אויף דען שרייבטיש. אלזאָ, איך געהע; וועגן זיא מיינער בעדירפען, שיקען זיא אום מיך.“

„איך דאנקע איהנען. יעטצט קאָממע איך ערסט צור איינזיכט, דאס זיא איינער דער בראווסטען אונד רעכטשאפפענסטען מעננער זינד.“

„אויך איך דאנקע; איך קאנן אבער ניכט הינויסגעהען; זיא פערגעססען, דאס זיא דיא טהירע אבגעשפעררט האבען. אלזאָ אָפפנען זיא, אונד איך שיקע איהרע פרויא צו איהנען.“

„ניין! רופען זיא מיינע פרויא נאָך ניכט. איך מוס ערסט איין וועניג צייט האבען, מיך צו פאססען. דאס שליממסטע שטעהט מיר נאָך בעפאָר.“

„דאס גלויבע איך אויך. אבער נעהמע דארום מוס איהרע פרויא זאָפאָרט היער זיין. — איך האבע איינען וויכטיגען גרונד היעפיר.“